

Dorota Panowek

Muzeum Niepodległości w Warszawie

Kronika wydarzeń Muzeum Niepodległości w Warszawie

Lipiec/Sierpień/Wrzesień 2024

W Pałacu Przebendowskich/Radziwiłłów prezentowano wystawy: „Andrzej Will 1914–1922. W 110. rocznicę urodzin artysty” oraz „Andrzej Kot – artysta z dystansem”. Do 30 sierpnia trwało „Lato w mieście” – zajęcia edukacyjne dla dzieci.

W Mauzoleum Walki i Męczeństwa prezentowano portret generała Stefana Roweckiego „Grota” pędzla Macieja Milewskiego, obraz *Warszawa 1944. Wygnanie z Warszawy* Jerzego Brzozowskiego oraz rysunki Henryka Strenga/Marka Włodarskiego ze zbiorów Muzeum Niepodległości w Warszawie.

W Muzeum X Pawilonu Cytadeli Warszawskiej pokazywano wystawę plenerową „Wolność. Równość. Niepodległość. Wystawa podsumowująca konkurs na plakat towarzyszący obchodom 160. rocznicy wybuchu powstania styczniowego” oraz do 28 sierpnia ekspozycję „Szach i mat”.

W Muzeum Bitwy Warszawskiej 1920 roku w Radzyminie prezentowano obraz *Czerkiesi na Rynku Starego Miasta 1905 roku* (do 5 lipca) oraz prace laureatów konkursu na plakat *Bitwa Warszawska 1920*.

Lipiec 2024

3 lipca: Z okazji 230. rocznicy Insurekcji Kościuszkowskiej odbyła się Wszechnica Kościuszkowska pod hasłem „Zasłużeni dla przyjaźni polsko-amerykańskiej”. Uczestnicy wydarzenia spotkali się pod pomnikiem Ronalda Reagana w Warszawie, a następnie przemarszerowali z flagami amerykańskimi i polskimi do pomnika Tadeusza Kościuszki. W siedzibie głównej Muzeum Niepodległości odbył się koncert piosenek amerykańskich oraz sesja naukowa. Współorganizatorem wydarzenia była Polska Fundacja Kościuszkowska.

6 lipca: Muzeum Niepodległości wystawiło stoisko promocyjne na MAZOpiłniku w Węgrowie.

9 lipca: W Muzeum Historii Polskiego Ruchu Ludowego otwarto wystawę „Od Raławic (1794) do Radzimina (1920)” współorganizowaną przez Muzeum Niepodległości. Zaprezentowano na niej obrazy Polskiej Fundacji Kościuszkowskiej autorstwa Hakoba Mikayelyana, Grażyny Kostawskiej i Piotra Szałkowskiego przedstawiające tematy związane z Insurekcją Kościuszkowską 1794 roku, jej przywódcą i jego żołnierzami. Dzieła Grażyny Kostawskiej i Piotra Szałkowskiego powstawały od roku 1994, natomiast Hakob Mikayelian tematykę kościuszkowską utrwał na obrazach od roku 2017.

10 lipca: W Muzeum X Pawilonu Cytadeli Warszawskiej odbył się wernisaż wystawy „Wakacje w PRL”. Wśród autorów prezentowanych obiektów znaleźli się twórcy, tacy jak: Tadeusz Jodłowski, Andrzej Pągowski, Jan Sawka, Włodzimierz Terechowicz, Rita Walter-Łomnicka czy współtwórca Polskiej Szkoły Plakatu Waldemar Świerzy.

12 lipca: Z okazji 230. rocznicy Insurekcji Kościuszkowskiej odbyła się Wszechnica Kościuszkowska pod hasłem „Wybitni Polacy zasłużeni dla rozwoju stosunków polsko-francuskich”. Wydarzenie rozpoczęło spotkanie pod ambasadą Francji w Warszawie oraz przemarsz z flagami francuskimi i polskimi do pomnika Charlesa de Gaulle’a, Grobu Nieznanego Żołnierza i pomnika Tadeusza Kościuszki. Następnie w Muzeum Niepodległości odbył się koncert piosenek francuskich i sesja naukowa. Współorganizatorem wydarzenia była Polska Fundacja Kościuszkowska.

16 lipca: W Pałacu Przebendowskich/Radziwiłłów – głównej siedzibie Muzeum Niepodległości – gościła grupa polskich dzieci

i młodzieży z północnego Kazachstanu z miejscowości Kokczetaw. Młodzi ludzie są potomkami polskich zesłańców, którzy przesiedleni zostali tam przez władze ZSRR w latach 1940–1941. Po wystawach stałych Pałacu gości oprowadzał Lech Marchlewski – kierownik Działu Edukacji.

17 lipca: W Muzeum Bitwy Warszawskiej 1920 roku w Radzyminie miał miejsce wernisaż wystawy „Od Raławic (1794) do Radzymina (1920)”. Prezentowane obrazy autorstwa Hakoba Mikayelyana, Grażyny Kostawskiej i Piotra Szalkowskiego przedstawiały tematy związane z Insurekcją Kościuszkowską 1794 roku, jej przywódcą i jego żołnierzami, sceny bitewne, a także ówczesną codzienność. Współorganizatorami wydarzenia byli: Polska Fundacja Kościuszkowska oraz Muzeum Historii Polskiego Ruchu Ludowego.

21 lipca: Na Rynku Starego Miasta, w ramach obchodów 71. Urodzin Starówki, miał miejsce spektakl w reżyserii i z udziałem Olgierda Łukaszewicza poświęcony Wojciechowi B. Jastrzębowskiemu i jego „Konstytucji dla Europy”. Współorganizatorzy: Archiwum Główne Akt Dawnych, Fundacja My Obywatele UE, Mazowieckie Samorządowe Centrum Doskonalenia Nauczycieli.

23 lipca: W Pałacu Przebendowskich/Radziwiłłów otwarto dwie wystawy. Pierwsza, „Powstanie Warszawskie medalami pisane”, była prezentacją bogatej i unikatowej kolekcji Przemysława Dąbka, wybitnego znawcy i pasjonata sztuki medalierskiej. Na wystawie można było podziwiać nie tylko ponad 80 medali dotyczących Powstania Warszawskiego i pamięci o nim, ale również związane z nimi niezwykle, niejednokrotnie prezentowane po raz pierwszy, dokumenty i zdjęcia, które budują opowieść zarówno o ludziach zaangażowanych w Powstanie i pamięć o nim. Druga wystawa, „Pamięć i duma”, to swoista podróż w czasie opowiadająca o heroicznym dniach powstańczych walk za sprawą makiet autorstwa Krzysztofa Chojnackiego, które z niezwykłą dbałością o detale odtwarzają chwile walki, a zwłaszcza legendarne polowanie na Hetzera, olbrzymie pancerne niemieckie działo samobieżne najpierw osaczone przez powstańców, a potem zniszczone. Dramatyczna akcja, odważne decyzje, bohaterstwo żołnierzy, to wszystko jest zaklęte w opowieści, która toczy się na oczach zwiedzających.

23 lipca: W Muzeum Historii Polski odbyła się prezentacja nowych monet kolekcjonerskich poświęconych 160. rocznicy śmierci

Romualda Traugutta. Organizatorami wydarzenia byli Narodowy Bank Polski, Muzeum Historii Polski oraz Muzeum X Pawilonu Cytadeli Warszawskiej – oddział Muzeum Niepodległości. W dalszej kolejności uczestnicy prezentacji udali się do celi w Muzeum X Pawilonu, gdzie od 19 maja do 5 sierpnia 1864 roku przetrzymywano Romualda Traugutta. Tam złożono kwiaty, oddając hołd ostatniemu dyktatorowi Powstania Styczniowego. Do obiegu trafiły dwie nowe monety – jedna złota i jedna srebrna. Projektantkami tych numizmatów są utalentowane artystki: Dobrochna Surajewska (moneta złota) oraz Paulina Kotowicz (moneta srebrna).

26 lipca: Na Cmentarzu Wojskowym na Powązkach odbyła się uroczystość składania kwiatów, z udziałem wojskowej asysty honorowej, z okazji 100. rocznicy urodzin gen. dyw. Stanisława Komornickiego „Nałęcz”, dowódcy plutonu w zgrupowaniach AK „Róg” i „Kryśka”, kanclerza Kapituły Orderu Wojennego *Virtuti Militari*. W wydarzeniu wzięła udział delegacja z Muzeum Niepodległości.

29 lipca: W Gminnym Centrum Informacji, Kultury, Sportu i Rekreacji w Długosiodle odbył się wernisaż wystawy pokonkursowej projektów graficznych upamiętniających Bitwę Warszawską 1920 roku.

29 lipca: W Muzeum Więzienia Pawiak miała miejsce uroczystość upamiętniająca 80. rocznicę likwidacji więzienia Pawiak oraz koncert *PAWIAK '44* zorganizowany we współpracy z Fundacją ART.

29 lipca: Na dziedzińcu Muzeum Więzienia Pawiak odbył się wernisaż wystawy plenerowej „Kraków '44 – Warszawa '44”.

30 lipca: Na dziedzińcu Muzeum Więzienia Pawiak miał miejsce wernisaż wystawy plenerowej „Chcieliśmy być wolni i wolność sobie zawdzięczać”. Wystawa po raz pierwszy została zaprezentowana w lipcu 2019 roku w Bibliotece Miejskiej w Erlangen przez Pfadfinder-Fördererkreis Nordbayern e. V. (Krąg Przyjaciół Skautingu Bawarii Północnej) z okazji 75. rocznicy wybuchu Powstania Warszawskiego i 35-lecia nawiązania kontaktów między skautami z Erlangen i harcerzami z Krakowa. Celem projektu, adresowanego do klas szkolnych i grup młodzieżowych, było z jednej strony przybliżenie niemieckiej młodzieży wojennej historii Polski, a w szczególności Powstania Warszawskiego i udziału w nim polskich harcerzy i harcerzy, z drugiej zaś – przedstawienie kontaktów pomiędzy niemiecką organizacją skautową Bund der Pfadfinderinnen und

Pfadfinder (BdP) i Związkiem Harcerstwa Polskiego (ZHP), nawiązanych w końcu lat 70. i trwających do dziś. W 80. rocznicę wybuchu Powstania Warszawskiego wystawa trafiła do stolicy, aby pokazać, jak ważne jest – i możliwe, mimo tragicznej i trudnej historii – budowanie mostów i współpracy między narodami. Zrozumienie przeszłości oraz wspólne przeżycia i przyjaźnie nawiązywane przez młodych to fundament, na którym budują postawy, jakie prezentują potem w dorosłym życiu.

31 lipca: Z okazji 80. rocznicy Powstania Warszawskiego zorganizowano Zlot Harcerzy „Zawsze w Pamięci”. Ponad 2 500 harcerzy z całej Polski przyjechało do stolicy, by uczcić pamięć bohaterskiego zrywu warszawiaków. W ramach tej akcji przygotowano wiele ciekawych inicjatyw, w tym grę muzealną „W Pamięci”, która rozegrała się między innymi w siedzibie głównej naszego Muzeum, w Muzeum Więzienia Pawiak, Mauzoleum Walki i Męczeństwa oraz w Muzeum X Pawilonu Cytadeli Warszawskiej.

Sierpień 2024

1 sierpnia: W 80. rocznicę wybuchu Powstania Warszawskiego odwiedziliśmy miejsca pamięci poświęcone Powstaniu, by złożyć hołd bohaterom tych wydarzeń. Muzeum Niepodległości reprezentowali Beata Michalec, zastępca dyrektora, Justyna Wyszynska, kierowniczka Działu Promocji i Marketingu, Magda Bilińska, edukatorka z Działu Edukacji, oraz Bartłomiej Sokołowski, adiunkt z Działu Historii i Badań Naukowych. Hołd ofiarom II wojny światowej oddali i zapalili znicze przed tablicą pamiątkową na gmachu w alei Szucha 25 przedstawiciele Ministerstwa Edukacji Narodowej i Muzeum Niepodległości. Delegację Ministerstwa Edukacji Narodowej tworzyli: Paulina Piechna-Więckiewicz – podsekretarz stanu, Andrzej Barański – dyrektor Departamentu Prawnego, Grzegorz Cwalina – zastępca dyrektora generalnego, Kacper Lawera – dyrektor Departamentu Komunikacji, Elżbieta Neroj – dyrektor Departamentu Edukacji Włączającej, Łukasz Romanowski – dyrektor Zakładowego Zarządu Ogólnopolskiego Związku Zawodowego Pracowników Administracji Rządowej. Muzeum Niepodległości reprezentował Robert Hasselbusch – kustosz Mauzoleum Walki i Męczeństwa.

2 sierpnia: W Muzeum Treblinka odbyły się obchody 81. rocznicy buntu więźniów obozu zagłady Treblinka II. Obozowa konspiracja, która powstała na początku 1943 roku, przygotowywała się do podjęcia zbrojnego oporu przeciwko niemieckim oprawcom. Około 800 więźniów podjęło nierówną walkę, co skutkowało ucieczką około 200 osób z obozu. Z tej liczby 70 osób przeżyło wojnę i szerzyło prawdę o zbrodniach dokonanych w Treblince. Podczas uroczystości upamiętniających to wydarzenie, których organizatorem był Żydowski Instytut Historyczny, Muzeum Niepodległości reprezentowały dr Beata Michalec – zastępca dyrektora ds. programowych i Kinga Biedrzycka z Muzeum Więzienia Pawiak.

3 sierpnia: Muzeum Niepodległości wystawiło stoisko promocyjne na MAZOpiłniku w Siedlcach.

3 sierpnia: W Pałacu Przebendowskich/Radziwiłłów odbył się wernisaż wystawy plenerowej „Służba członkiń Przysposobienia Wojskowego Kobiet w Powstaniu Warszawskim” zrealizowanej przez Ogólnopolską GRH Przysposobienia Wojskowego Kobiet. Gośćmi specjalnymi byli Powstańcy Warszawscy. Druga część uroczystości odbyła się na Międzyrzecz J. Zachwatowicza. Muzeum Niepodległości reprezentowała Beata Michalec zastępca dyrektora ds. programowych, która wraz z Natalią Dudziec, członkinią Stowarzyszenia Ogólnopolska GRH Przysposobienia Wojskowego Kobiet, dokonała uroczystego otwarcia wystawy.

4 sierpnia: W ramach obchodów 104. rocznicy Bitwy Warszawskiej 1920 roku w Parafii Matki Bożej Fatimskiej i bł. Bronisława Markiewicza w Słupnie odbyła się prezentacja obrazu *Matka Boska Łaskawa*, autorstwa Hakoba Mikayeliana ze zbiorów Muzeum Niepodległości, której dokonała Małgorzata Karolin Piekarska, kierowniczka Działu Zbiorów.

5 sierpnia: W Muzeum X Pawilonu Cytadeli Warszawskiej miała miejsce uroczystość upamiętniająca 160. rocznicę stracenia Romualda Traugutta i członków Rządu Narodowego: Jana Jeziorańskiego, Rafała Krajewskiego, Romana Żulińskiego i Józefa Toczyskiego. Jarosław Jaskólski kierownik Muzeum X Pawilonu Cytadeli Warszawskiej, powitał zgromadzonych gości i przybliżył rys historyczny wydarzenia. Po odczytaniu ostatniego listu Romualda Traugutta do żony oraz apelu pamięci, delegacje złożyły wieńce przed plenerową galerią rzeźby oraz w celi Romualda Traugutta, oddając hołd tym,

którzy walczyli o naszą wolność. W wydarzeniu wzięli udział: Beata Michalec – zastępca dyrektora Muzeum Niepodległości, Karolina Misiejko – reprezentująca Marszałka Województwa Mazowieckiego, Renata Niewitecka – Rada m.st. Warszawy, przewodnicząca komisji ochrony środowiska, Aleksander Ferens – Burmistrz Dzielnicy Śródmieście, Anna Myślińska – zastępca burmistrza Dzielnicy Białołęka m.st. Warszawy, Anna Piekarska – zastępca dyrektora Muzeum Historii Polski i Wojciech Kalwat, Agata Pallasch – dyrektor Liceum im. Romualda Traugutta, Mariusz Gołowski – zastępca kierownika centrum administracji i ochrony Muzeum Wojska Polskiego, Tomasz Połaski – Prezes Cechu Rzemiosł Motoryzacji, Błażej Krupa – Przewodniczący Komisji Seniorów Automobil Klubu Polski, Janusz Szcześniak, ppor Jakub Cieślik – WAT. Szczególne podziękowania skierowano do grup rekonstrukcyjnych za ich udział i wkład w uroczystość: Projekt Historyczny Konspiracja – Tomasz Żurawski, który odczytał Apel Pamięci, Grupa Rekonstrukcji Historycznej Pułk Żuawów Śmierci z Buska-Zdroju, Grupa Rekonstrukcji Historycznej Patria z Buska-Zdroju.

5 sierpnia: Beata Michalec, zastępca dyrektora Muzeum Niepodległości, wzięła udział w spotkaniu dotyczącym wystawy „Powstańcy Warszawscy odbudowali Warszawę”, przygotowanej przez Macieja Białeckiego, publicystę historycznego i prezesa Stowarzyszenia Pamięci Powstania Warszawskiego 1944. Gośćmi honorowymi byli Renata Niewitecka, radna m.st. Warszawy i Paweł Lech, radny Warszawy.

5 sierpnia: Tego dnia wspominaliśmy bohaterski wyczyn batalionu „Zośka”, który 80 lat temu zdobył obóz Gęsiówka, uwalniając ponad 300 więźniów pochodzenia żydowskiego. Był to jeden z najbardziej chlubnych momentów Powstania Warszawskiego. W uroczystości wzięły udział i wiązanki przy pomniku upamiętniającym wydarzenie złożyły: Beata Michalec, zastępca dyrektora Muzeum Niepodległości oraz Joanna Gierczyńska, kierownik Muzeum Więzienia Pawiak.

6 sierpnia: W Domu Powstańców Warszawskich odbyła się wyjątkowa premiera fragmentów notacji filmowych pt. *Jak warszawskie dzieci poszły w bój* zrealizowanych przez Stowarzyszenie Monopol Warszawski. Wydanie płyty DVD z notacjami było możliwe dzięki wsparciu Muzeum Niepodległości. Wydarzenie swoją obecnością zaszczylicili Powstańcy Warszawscy, m.in. Halina Bieżan-Głonek,

Zbigniew Daab, Witold Lisowski, którzy podzielili się poruszającymi wspomnieniami z czasów Powstania. To były niezapomniane chwile pełne wzruszeń i refleksji nad bohaterstwem i trudnym losem Powstańców. Muzeum Niepodległości reprezentowała Beata Michalec, zastępca dyrektora, a spotkanie prowadził Janusz Owsiany, Prezes Stowarzyszenia Monopol Warszawski.

W spotkaniu uczestniczyli także Joanna Dolińska-Dobek, Dyrektor Centrum Aktywności Międzypokoleniowej Nowolipie, Renata Niewitecka radna m.st. Warszawy i Aleksander Ferens – Burmistrz Dzielnicy Śródmieście.

9 sierpnia: Muzeum Bitwy Warszawskiej 1920 roku w Radzyminie zorganizowało spacer edukacyjny „Śladami roku 1920”. Uczestnicy odbyli wspólną wędrowkę z Muzeum na Cmentarz Poległych 1920 roku, a następnie Drogą Golgoty Narodu Polskiego do Centrum Radzymina.

11 sierpnia: Pracownicy Muzeum Bitwy Warszawskiej 1920 roku w Radzyminie wzięli udział w koncercie *Jeszcze nie zginęła...* inauguracyjnym obchody 104. rocznicy Bitwy Warszawskiej 1920 roku w Parafii Matki Bożej Częstochowskiej w Wołominie.

12 sierpnia: W Muzeum Bitwy Warszawskiej 1920 roku w Radzyminie została zorganizowana konferencja prasowa. Adam Baćławski, kierownik oddziału, opowiedział o powstaniu Muzeum i jego planach. Adiunkt Piotr Gucwa przypomniał przebieg wojny polsko-sowieckiej 1920 roku i historyczne znaczenie Bitwy Warszawskiej. Edukatorka Aleksandra Kotalewicz przedstawiła program obchodów 104. rocznicy w Muzeum Bitwy Warszawskiej 1920 roku w Radzyminie.

14 sierpnia: Odbyło się uroczyste złożenie kwiatów pod pomnikiem kapitana Ryszarda Downara-Zapolskiego w Słupnie, w którym wzięła udział delegacja Muzeum Bitwy Warszawskiej 1920 roku w Radzyminie.

14 sierpnia: W ramach obchodów 104. rocznicy Bitwy Warszawskiej 1920 roku oddział Muzeum Niepodległości w Radzyminie zorganizował w Parku Księżnej Eleonory Czartoryskiej w Radzyminie, w ramach kina letniego, projekcję filmu *Bitwa Warszawska 1920* w reżyserii Jerzego Hoffmana.

15 sierpnia: W programie obchodów 104. rocznicy Bitwy Warszawskiej 1920 roku, przygotowanym przez pracowników oddziału Muzeum Niepodległości w Radzyminie, znalazły się następujące

wydarzenia: możliwość zwiedzania dwóch wystaw czasowych: „Ramię Krzep – Ojczyźnie Służ. Historia Sokolstwa Polskiego w Ameryce” (zrealizowana przez Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej); „Bitwa warszawska – 1920 rok w zbiorach archiwalnych i pocztówkach Mariana Sołobodowskiego” (pod Patronatem Honorowym Jego Ekscelencji Księdza Biskupa Romualda Kamińskiego) oraz wystawy plenerowej „Bohaterowie Bitwy Warszawskiej” (szkice Tadeusza Kurka). Zwiedzający mogli wysłuchać oprowadzania kuratorskiego Naczelnika Zarządzania Zasobem Archiwalnym IPN – Grzegorza Trzyny. O swojej wystawie opowiedział również Marian Sołobodowski. Zorganizowano także turniej gier planszowych dotyczących Bitwy Warszawskiej, kącik czytelniczy i wymiany książek „Zabierz mnie proszę”, jak też projekcje filmów archiwalnych *Dla Ciebie Polsko* Antoniego Bednarczyka (1920) oraz *Cud nad Wisłą* Ryszarda Bolesławskiego (1921). Towarzyszył im improwizowany występ muzyka pianisty Emila Zwolińskiego, stanowiący piękną artystyczną aranżację dla wyświetlanych filmów.

19 sierpnia: W Galerii W-Z na Krakowskim Przedmieściu otwarto wystawę z okazji 80. rocznicy wybuchu Powstania Warszawskiego, na której zaprezentowano plakaty i druki ulotne ze zbiorów Muzeum Niepodległości. Wśród eksponatów znalazły się m.in. wezwania do ludności cywilnej, plakaty powstałe podczas sierpniowego zrywu, a także te upamiętniające kolejne rocznice Powstania. Kuratorem ekspozycji była Małgorzata Karolina Piekarska, kierownik Działu Zbiorów Muzeum Niepodległości.

21 sierpnia: Dokładnie w 80. rocznicę wysadzenia więzienia Pawiak do obiegu weszła moneta kolekcjonerska wyemitowana przez Narodowy Bank Polski „Pamięci więźniów warszawskiego Pawiaka”. Moneta o nominale 10 zł jest w całości wykonana ze srebra. Awers przedstawia nominał, godło, pełną nazwę naszego kraju oraz graficzne przedstawienie wejścia do gmachu Muzeum Więzienia Pawiak, które jest ulokowane w tym samym miejscu, w którym znajdowało się pierwotne główne wejście do więzienia. Natomiast na rewersie możemy dostrzec jeden z najważniejszych symboli tego miejsca – Pomnik Drzewa Pawiackiego, na którym symbolicznie została wyróżniona i położona jedna z tabliczek memoratywnych, upamiętniająca wszystkich więźniów tego miejsca.

23 sierpnia: W Muzeum Historii Polskiego Ruchu Ludowego odbyła się konferencja naukowa pt. „Cud nad Wisłą. Tryumf wiary i wolności w sercu Polski”. Muzeum Niepodległości było współorganizatorem wydarzenia.

23 sierpnia: W Muzeum X Pawilonu Cytadeli Warszawskiej miał miejsce finał wystawy czasowej „Szach i mat”.

23–25 sierpnia: Wystawa planszowa o mjr. Henryku Dobrzańskim „Hubalu” była eksponowana na terenie stadniny Stado Ogierów w Bogusławicach. W tym terminie odbywały się tam Ogólnopolskie Zawody w Skokach przez Przeszkody, w ramach których rozegrany został V Turniej „O szablę mjr. Hubala”. Wystawę z dużym zainteresowaniem obejrzeli zawodnicy biorący udział w zawodach, a także publiczność zgromadzona na stadionie hippicznym. Dodatkową atrakcją turnieju był pokaz musztry kawaleryjskiej w wykonaniu kawalerzystów ze Stowarzyszenia Ułanów im. Oddziału Wydzielonego Wojska Polskiego mjr. Hubala.

24 sierpnia: Muzeum Niepodległości wystawiło swoje stoisko promocyjne na MAZOpiłniku w Pionkach.

30 sierpnia: W Muzeum X Pawilonu Cytadeli Warszawskiej odbył się finał wystawy „Wakacje w PRL”.

31 sierpnia: W Multimedialnym Parku Fontann na Warszawskim Podzamczu odbyła się II edycja Festiwalu Kultury Mazowsza. Na stoisku promocyjnym Muzeum Niepodległości zaprezentowano ofertę wydawniczą Muzeum, natomiast Dział Edukacji przygotował moc atrakcji dla najmłodszych – zagadki, rebusy i różnorodne zadania – wszystko w duchu niepodległościowym.

Wrzesień 2024

1 września: W Muzeum Więzienia Pawiak symbolicznie oddano hołd wszystkim ofiarom II wojny światowej, zapalając znicz przed Pomnikiem Pawiackiego Drzewa. W Mauzoleum Walki i Męczeństwa zapalono znicz pod tablicą memoratywną przy Ministerstwie Edukacji.

1 września: Z okazji 85. rocznicy wybuchu II wojny światowej w katedrze polowej Wojska Polskiego odbyło się wydarzenie muzyczno-patriotyczne pt. *MEMORIA VICTIMARUM – Requiem ku*

czci ofiar II wojny światowej, organizowane we współpracy z Fundacją Polonia Union oraz Ordynariatem Polowym Wojska Polskiego. W programie wieczoru znalazł się koncert, w którym wybrzmiały utwory niosące przesłanie pokoju, pojednania oraz nadziei, m.in. *Stabat Mater* – obrazujący dramat Matki Jezusa, symbol cierpienia i niesprawiedliwości. Wydarzenie dedykowano kombatantom, Weteranom Walk o Niepodległość Rzeczypospolitej Polskiej, żołnierzom weteranom misji zagranicznych oraz ich rodzinom, a także wszystkim mieszkańcom Warszawy i Mazowsza.

4–5 września: W tych dniach odbyło się XV Seminarium polskich muzeów martyrologicznych – Forum Pamięci. Jest to cykliczne wydarzenie organizowane przez Muzeum Stutthof w Sztutowie oraz Państwowe Muzeum Auschwitz-Birkenau w Oświęcimiu. Forum jest miejscem, w którym przedstawiciele Muzeów-Miejsc Pamięci z całej Polski wymieniają doświadczenia oraz dzielą się swoimi osiągnięciami na polu edukacyjnym, naukowym, konserwatorskim i organizacyjnym. Podczas tegorocznego Forum Muzeum Więzienia Pawiak reprezentował dr Grzegorz Wodziński, który wygłosił referat: *Pedagogika pamięci. Problem narracji historycznej do młodego odbiorcy*, w którym omówił działania edukacyjne Muzeum Więzienia Pawiak skierowane do młodzieży szkolnej.

5 września: W Muzeum X Pawilonu Cytadeli Warszawskiej odbył się wernisaż wystawy „II wojna światowa w filmie – wystawa plakatów ze zbiorów Muzeum Niepodległości”. Na ekspozycji można było zobaczyć plakaty do filmów polskich, radzieckich, chińskich, czechosłowackich, angielskich i japońskich, które stanowią fascynujący przegląd sposobów, przy pomocy których kino na całym świecie przedstawiało wydarzenia największego konfliktu w historii ludzkości. Gościem specjalnym wydarzenia był Andrzej Pągowski, artysta grafik, autor ponad 1 500 plakatów wydawanych drukiem od 1977 roku w Polsce i za granicą, który ponadto zajmuje się ilustracją książkową i prasową, jest autorem okładek wydawnictw płytowych, scenografii teatralnych i telewizyjnych, scenariuszy filmów i teledysków. Na wystawie zaprezentowano trzy plakaty jego autorstwa. W trakcie wernisażu odbyła się także projekcja filmu *Urodziny młodego warszawiaka* w reżyserii Ewy i Czesława Petelskich.

5 września: W Muzeum Historii Ruchu Ludowego w Warszawie miały miejsce obchody 103. rocznicy zjednoczenia ruchu strażackiego

pod hasłem „Rola liderów w ruchu strażackim” z udziałem przedstawicieli Muzeum Niepodległości. Organizatorami wydarzenia byli: Zarząd Główny Związku OSPRP oraz Muzeum Historii Polskiego Ruchu Ludowego. W trakcie spotkania odbyła się m.in. promocja książki *Analizy strategiczne Florian 2050*, tom VII oraz zostały wygłoszone okolicznościowe referaty.

6 września: W Muzeum Niepodległości odbył się wernisaż Galerii Jednego Obiektu z okazji 180. rocznicy urodzin Hipolita Wawelberga, zorganizowany wspólnie z Andrzejem Chybowskim – Prezesem Kolonia Wawelberga Stowarzyszenie Mieszkańców i Przyjaciół oraz Krzysztofem Mikołajewskim, Dyrektorem Wolskiego Centrum Kultury. Przybyłych gości powitała dr Beata Michalec, zastępca dyrektora Muzeum Niepodległości ds. programowych. Przybyły na wernisaż: dr inż. Ewa Janczar – radna m.st. Warszawy, przewodnicząca Komisji Ładu Przestrzennego Rady Warszawy, Mariusz Budziszewski – radny m.st. Warszawy, przewodniczący Komisji Sportu w Radzie m.st. Warszawy, Aleksandra Piekarniak, radna Dzielnicy Wola m.st. Warszawy i Katarzyna Kosińska, Naczelnik Wydziału Kultury Dzielnicy Wola m.st. Warszawy. Gminę Wyznaniową Żydowską w Warszawie reprezentował rabin Icchak Rapaport, a Joanna Bąk – Polskie Towarzystwo Sprawiedliwych wśród Narodów Świata.

7 września: W Muzeum Niepodległości odbyło się czytanie fragmentów dramatu Juliusza Słowackiego *Kordian*, w ramach akcji inicjowanej przez Kancelarię Prezydenta RP. W czytaniu wzięli udział pracownicy Działu Edukacji, Muzeum X Pawilonu Cytadeli Warszawskiej oraz słuchaczki Akademii Seniora Muzeum Niepodległości. Równoległe czytanie odbyło się w Muzeum X Pawilonu Cytadeli Warszawskiej. Wzięli w nim udział nauczyciele i uczniowie z warszawskich szkół: Państwowego Liceum Szkół Plastycznych im. Wojciecha Gersona oraz CLVII Liceum Ogólnokształcącego im. Marii Skłodowskiej-Curie.

7 września: Mauzoleum Walk i Męczeństwa zainicjowało 32. edycję Europejskich Dni Dziedzictwa w Muzeum Niepodległości. Przewodnik warszawski Arkadiusz Żołnierczyk oprowadził po wnętrzach dawnego aresztu gestapo w alei Szucha, a następnie poprowadził spacer historyczny po terenie dawnej niemieckiej dzielnicy policyjnej. Uczestnicy spaceru mogli usłyszeć między innymi o przeprowadzonych przez żołnierzy III Kompanii Wydzielonej („Agat”, „Pegaz”)

akcjach „Bürkl”, „Wefels”, „Milke”, „Stamm”, „Kutschera”, których celem było zlikwidowanie funkcjonariuszy niemieckiego aparatu terroru.

8 września: Na terenie polany w pobliżu wsi Pociecha w Puszczy Kampinoskiej miały miejsce uroczystości z okazji 80. rocznicy bitwy stoczonej w tym miejscu przez żołnierzy oddziałów specjalnych Jerzyki z Brygadą Szturmową SS RONA. Była to najdłuższa bitwa partyzancka rozegrana na przełomie sierpnia i września 1944 roku na ziemiach polskich w czasie II wojnie światowej. Muzeum Więzienia Pawiak reprezentowała kierownik Joanna Gierczyńska, która zapaliła znicz pamięci przed pomnikiem upamiętniającym poległych w czasie walk na tym terenie.

8 września: Po ekspozycji Muzeum Więzienia Pawiak, w ramach Europejskich Dni Dziedzictwa 2024, gości oprowadził dr Grzegorz Wodziński.

10 września: Z okazji 85. rocznicy nalotu dywanowego na Bródno, Beata Michalec zastępca dyrektora Muzeum Niepodległości ds. programowych, złożyła kwiaty przy obelisku upamiętniającym kolejarzy z Targówka.

10 września: W Domu Kultury „Świt” na warszawskim Targówku odbył się wernisaż wystawy fotografii z Powstania Warszawskiego, pochodzących ze zbiorów Muzeum Niepodległości. W wydarzeniu wzięła udział Beata Michalec, zastępca dyrektora Muzeum Niepodległości, która przybliżyła znaczenie tej unikatowej kolekcji dokumentującej bohaterstwo i tragedię Powstania.

11 września: W głównej siedzibie Muzeum Niepodległości odbyła się konferencja naukowa pt. „Dekret PKWN z dn. 6.09.1944 r. o przeprowadzeniu reformy – fakt historyczny czy także problem współcześnie?”, zorganizowana we współpracy z Polskim Towarzystwem Ziemiańskim. Zebranych gości powitała Beata Michalec, zastępca dyrektora Muzeum Niepodległości. Podczas wydarzenia uczestnicy mieli okazję wysłuchać wielu interesujących referatów oraz wziąć udział w dyskusji na temat przebiegu i skutków reformy rolnej w Polsce.

12 września: W kawiarence warszawskiej w Muzeum X Pawilonu Cytadeli Warszawskiej w ramach Salonu Dobrej Książki porozmawiano o biografii jednego z najwybitniejszych polskich wieloboi-
stów okresu dwudziestolecia międzywojennego Antonim Cejziku.

To pierwsza na rynku wydawniczym pełna biografia dwukrotnego olimpijczyka, ponaddwudziestokrotnego mistrza Polski, wybitnego trenera, a w końcu żołnierza poległego na polu walki we wrześniu 1939 roku. O swoim stryjecznym dziadku opowiedział architekt Jerzy Mirecki.

12 września: W Krakowie odbyła się prezentacja albumu pt. *Powstanie Warszawskie 1944* przygotowanego przez Muzeum Niepodległości w związku z 80. rocznicą wybuchu powstańczego zrywu. Wydarzenie miało miejsce w oddziale Muzeum Historycznego Miasta Krakowa – Ulica Pomorska, a prezentacji dokonał kustosz Robert Hasselbusch.

13 września: W Muzeum X Pawilonu Cytadeli Warszawskiej w ramach Europejskich Dni Dziedzictwa 2024 odbyło się oprowadzanie kuratorskie z adiunktem Michałem Cieślakiem. Podczas spaceru po stałej ekspozycji X Pawilonu Cytadeli Warszawskiej, uczestnicy odkryli mniej znane historie więźniów, którzy doświadczyli „pecha” w różnych formach. Poznali okoliczności ich uwięzienia, co skłoniło do refleksji czy to, co spotkało osadzonych, to rzeczywiście pech, czy raczej splot niekorzystnych wydarzeń.

14 września: W Muzeum X Pawilonu Cytadeli Warszawskiej, w ramach Europejskich Dni Dziedzictwa 2024, miała miejsce prelekcja Bartłomieja Sokołowskiego na temat losów kobiet więzionych w X Pawilonie w XIX i XX wieku. Podczas wykładu opowiedział, jakie kary odbywały osadzone, w jakich warunkach przebywały oraz jak pobyt w tym miejscu wpływał na ich emocje i zdrowie psychiczne.

14 września: W Muzeum Więzienia Pawiak w ramach Europejskich Dni Dziedzictwa 2024 odbyło się zwiedzanie Muzeum oraz spacer historyczny po dawnej dzielnicy północnej prowadzony przez warszawskiego przewodnika Arkadiusza Żołnierczyka. W Mauzoleum Walki i Męczeństwa po ekspozycji oprowadzał kustosz Robert Hasselbusch.

17 września: W Muzeum X Pawilonu Cytadeli Warszawskiej otwarto wystawę „Wiara i nadzieja na zesłaniu”, upamiętniającą 85. rocznicę zsyłek Polaków po agresji ZSRR we wrześniu 1939 roku. Ekspozycja została podzielona na dwie części. W pierwszej można było zobaczyć przedmioty codziennego użytku, które towarzyszyły zesłańcom i więźniom obozów NKWD, ukazujące ich głęboką wiarę. Druga część to prace artystyczne osób, które przeżyły zsyłki – obrazy modlitw, pochówków i świadectwa nadziei w trudnych chwilach. Na

wystawie zaprezentowano m.in. szkaplerze, medaliki, różańce oraz przedmioty związane z odprawianiem mszy w niewoli. Całość dopełniły dzieła artystów, którzy sami doświadczyli losów zesłańców. Kuratorem wystawy była Małgorzata Karolina Piekarska, kierownik Działu Zbiorów.

18 września: W Muzeum Więzienia Pawiak odbył się wernisaż wystawy plenerowej „Polska prasa w obliczu września 1939 r.: świadectwo pierwszych dni wojny” z udziałem dr Beaty Michalec, zastępcy dyrektora ds. programowych Muzeum Niepodległości w Warszawie i zaproszonych gości. Wystawa powstała w związku z przypadającą w 2024 roku 85. rocznicą wybuchu II wojny światowej i jest poświęcona reakcjom polskiej prasy wobec agresji III Rzeszy. Na kolejnych planszach można było prześledzić informacje prasowe podawane społeczeństwu polskiemu w ostatnich dniach sierpnia 1939 roku oraz relacje z pierwszych dni wojny. Dla współczesnego odbiorcy wiadomości podawane wówczas w prasie mogą wydawać się zbyt optymistyczne i z perspektywy czasu niemające odzwierciedlenia w rzeczywistości, jednak są świadectwem przełomowych dni w historii Polski XX wieku. Wystawa miała na celu nie tylko nakreślić problematykę prasy polskiej w pierwszych dniach wojny, ale też skłonić czytelnika do pogłębienia wiedzy i sięgnięcia do bardzo ciekawego źródła historycznego, jakim niewątpliwie jest prasa.

18 września: Muzeum Bitwy Warszawskiej 1920 roku w Radzyminie odwiedzili uczniowie klas szóstych Szkoły Podstawowej nr 1 im. ppłk. pil. Mariana Pisarka w Radzyminie. Po wystawie „Ramię krzep – Ojczyźnie służ. Historia Sokolstwa Polskiego w Ameryce” grupy oprowadził kurator wystawy Naczelnik Zarządzania Zasobem Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej – Grzegorz Trzyna.

18 września: Mauzoleum Walki i Męczeństwa zorganizowało lekcję muzealną „IV rozbiór Polski” – o wojnie obronnej 1939 roku, z udziałem opiekunów i uczniów klasy 8 ze stołecznej Szkoły Podstawowej nr 255 im. Cypriana Kamila Norwida. Lekcje poprowadził kustosz Robert Hasselbusch.

19 września: W Galerii Brama Bielańska Muzeum X Pawilonu Cytadeli Warszawskiej otwarto wystawę Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej pt. „Okrucy pamięci. Fragments of memory”. Ekspozycja była poświęcona mikrohistoriom – indywidualnym losom Polaków i polskich rodzin w okresie międzywojennym oraz w czasie II wojny

światowej. Przedstawiała losy tych, którzy opuścili kraj, jak i tych, którzy pozostali, biorąc udział m.in. w Powstaniu Warszawskim.

19 września: W Muzeum Niepodległości odbyła się kolejna Wszechnica Kościuszkowska. W programie wydarzenia: koncert utworów skomponowanych przez Tadeusza Kościuszkę, sesja naukowa „Tadeusz Kościuszko jako artysta”, Kalendarium Insurekcji – sierpień i wrzesień 1794, wystawa pocztówek Mariana Sołobodowskiego pt. „O Insurekcji”.

19 września: Odbyło się kolejne spotkanie w ramach projektu „Przekazywanie pamięci. Prezentacja książki Wandy Kiedrzyńskiej pt. *Ravensbrück – kobiecy obóz koncentracyjny*”. Tym razem miejscem spotkania była placówka muzealna poświęcona rotmistrzowi Witoldowi Pileckiemu – Muzeum Dom Rodziny Pileckich.

21 września: Muzeum Więzienia Pawiak zorganizowało spacer historyczny śladami dawnego Szpitala Ujazdowskiego i jego personelu – więźniów Pawiaka. O losach tego niezwykłego (już nieistniejącego) miejsca opowiedział Krzysztof Królikowski – lekarz, a jednocześnie pasjonat historii medycyny i Prezes Stowarzyszenia Twórców Muzeum Zamku i Szpitala Wojskowego na Ujądowie.

24 września: W Muzeum Niepodległości odbyła się lekcja muzealna w ramach 28. Festiwalu Nauki. Młodzież miała okazję uczestniczyć w lekcji edukacyjnej pt. „Polskie drogi do niepodległości”, połączonej ze zwiedzaniem Pałacu Przebendowskich/Radziwiłłów oraz wystawy stałej „Polonia Restituta. O niepodległość i granice 1914–1921”. Podczas zajęć prowadzonych przez Lecha Marchlewskiego uczniowie porządkowali wiedzę o czasach zaborów, I wojnie światowej i bohaterskiej walce Polaków o niepodległość. Uczestnicy poznali najważniejsze wydarzenia i postaci, które odegrały kluczową rolę w odzyskaniu wolności przez Polskę.

24 września: W Muzeum Więzienia Pawiak w ramach 28. Festiwalu Nauki młodzież wysłuchała wykładu poświęconego Alinie Janowskiej, byłej więźniarce Pawiaka, aktorce filmowej i teatralnej pt. *Alina Janowska – więźniarka Pawiaka*.

24 września: W Muzeum X Pawilonu w ramach 28. Festiwalu Nauki odbyła się prelekcja edukacyjna *Uwięzione – nie zniewolone. Kobiety aresztowane w X Pawilonie Cytadeli Warszawskiej*.

25 września: W Mauzoleum Walki i Męczeństwa uczestnicy 28. Festiwalu Nauki wysłuchali lekcji zatytułowanej *Lekarze – więźniowie gestapo w alei Szucha*, którą poprowadził kustosz Robert Hasselbusch.

25 września: W Pałacu Przebendowskich/Radziwiłłów w ramach 28. Festiwalu Nauki, odbył się fascynujący odczyt pt. *Technologia i technika w służbie przeszłości* prowadzony przez dr. Mirona Bogackiego, kierownika Pracowni i Modelowania Cyfrowego Wydziału Archeologii Uniwersytetu Warszawskiego. Dr Bogacki to fotograf i archeolog, który specjalizuje się w fotografii archeologicznej. Dokumentuje zabytki archeologiczne z ziemi i powietrza, wykorzystując zaawansowane metody fotograficzne i fotogrametryczne. Od 2005 roku jest pionierem w badaniach z użyciem nisko latających statków powietrznych, które sam buduje i konfiguruje. Jego prace można było podziwiać na licznych stanowiskach archeologicznych w Polsce i na całym świecie. Fotografował z latawca m.in. w Peru, Libii, Libanie, Rosji, na Ukrainie i we Włoszech, dostarczając niezwykle zdjęcia zabytków z wyjątkowej perspektywy.

26 września: W Bibliotece Publicznej w Dzielnicy Targówek m.st. Warszawy odbyło się spotkanie z dr Beatą Michalec, zastępcą dyrektora ds. programowych Muzeum Niepodległości, autorką książki *Towarzystwo Przyjaciół Warszawy w latach 1963–1991*, która zabrała nas w fascynującą podróż przez historię i działalność TPW, odkrywając przed nami nieznane fakty i anegdoty. Spotkanie poprowadził niezastąpiony prof. Mikołaj Madurowicz – przewodniczący Komisji Historycznej TPW.

27 września: Na uroczystościach upamiętniających 85. rocznicę utworzenia Podziemnego Państwa Polskiego, zorganizowanych najpierw pod pomnikiem Stefana Roweckiego „Grotę”, a następnie pod pomnikiem Armii Krajowej i Polskiego Państwa Podziemnego, Muzeum Niepodległości reprezentował Robert Hasselbusch – kustosz Mauzoleum Walki i Męczeństwa

27 września: W Muzeum Niepodległości odbyła się kolejna odsłona Salonu Dobrej Książki im. T. Górnego. Tematem spotkania był album Janusza Jarosławskiego zatytułowany *Szable Marszałka Józefa Piłsudskiego*. Autor w zajmujący sposób opowiedział zebranej publiczności o szablach Marszałka, także o ich powojennych pasjonujących losach. Stefan Szmidt, aktor znany z wielu ról wojсковych w polskich filmach fabularnych, odczytał razem ze swoją żoną, aktorką Alicją Jachiewicz relacje adiutanta Marszałka o jego zgubionej szabli w drodze na Maderę. Gośćmi spotkania autorskiego byli również uczestnicy grup rekonstrukcyjnych.

27 września: W Muzeum Więzienia Pawiak uczestnicy 28. Festiwalu Nauki wysłuchali wykładu pt. *Żydowscy więźniowie Pawiaka*, w którym poruszono ważny wątek związany z warunkami, w jakich byli przetrzymywani Żydzi w największym więzieniu politycznym na terenie okupowanej Polski, a także z sytuacją Żydów zamieszkujących wokół więzienia na ul. Dzielnej.

27 września: W Mauzoleum Walki i Męczeństwa uczestnicy 28. Festiwalu Nauki wysłuchali wykładu Piotra Piegata zatytułowanego *Kolumbowie w areszcie na Szucha*.

27 września: W Muzeum X Pawilonu Cytadeli Warszawskiej, w ramach 28. Festiwalu Nauki, odbyła się prelekcja Małgorzaty Karoliny Piekarskiej pt. *Losy powstańców styczniowych na przykładzie obrazów Aleksandra Sochaczewskiego*.

28 września: W Muzeum X Pawilonu Cytadeli Warszawskiej, w ramach 28. Festiwalu Nauki, Katarzyna Skorupa-Malińska oprowadziła po ekspozycji pod hasłem „Czarna suknia – niemy krzyk polskich patriotek. Kobiety powstania styczniowego”.

28 września: W Pałacu Przebendowskich/Radziwiłłów odbył się koncert muzyczny *Bo nie tylko był Parasol... W hołdzie bohaterom Powstania Warszawskiego*. Zgromadzeni goście usłyszeli muzykę klasyczną w wykonaniu: dr hab. Katarzyny Bąkowskiej – skrzypce, Anny Sawickiej – wiolonczela, Franciszka Jasionowskiego – fortepian oraz przedwojenne szlagiery i zakazane piosenki z czasów okupacji w interpretacji śpiewaka Dariusza Wójcika.

28 września: Delegacja Muzeum Bitwy Warszawskiej 1920 roku w Radzyminie wzięła udział w uroczystości patriotycznej z okazji 85. rocznicy utworzenia Polskiego Państwa Podziemnego, która odbyła się na Cmentarzu Poległych 1920 roku w Radzyminie.

Dorota Panowek